

L'AHKÝ MUŽ

V PREDPOSLEDNOM DEJSTVE

Anina Lackovičová

ĽAHKÝ MUŽ
V PREDPOSLEDNOM
DEJSTVE

Copyright © 2023 by Anna Lackovičová
Cover design © 2023 by Miroslava Repiská
Slovak edition © 2023 by IKAR, a. s.

ISBN 978-80-551-8788-4

Obsah

Ľahký muž v predposlednom dejstve / 7

Trochu utáraný prológ / 9

Epizódy akčnej fázy / 15

Katarzia / 85

Epilóg / 125

Megaepilóg (pre ľahkých a staromódnych) / 133

Samozvanec Samo Sato (Ctrl O) / 135

Nič to, že kokceš / 175

**Ľahký muž
v predposlednom
dejstve**

Trochu utáraný prológ

Ľahký muž nie je pendantom ľahkej ženy. Neposkytuje žiadne radovánkové ani platené či nejako zvýhodnené služby v predpokladanej oblasti a má seriózne spoločenské postavenie. Toto slovné spojenie sa zrodilo pred mnohými rokmi v hlave istej prudérnej maturantky zo zdravotníckej školy, budúcej sestričky. A vtedy už vlastne mojej vyvolenej. Rádovou sestrou sa stať nemienila, o tom viem svoje, ale na mnohých tak pôsobila, lebo sa červenala pri každom neslušnom slove. No keď sa rozhnevala, rozprávala horšie než kočiš. A musím dodať jednu dôležitú vec: mal som šťastie, že sa mi ušla. Ušla sa mi najmä preto, že som na rozdiel od svojho mladšieho brata Ivana nevykazoval nijaké znaky ľahkého muža. Je to skvelá žena, dobrá matka mojich – pardon, našich – detí, perfektná stará mama našich vnúčat. Ivana, teraz hovorím o mladšom bratovi, nazvala ľahkým mužom v čase, keď sme spolu ešte ani poriadne nechodili. Teda dobre dávno. Báľ som sa vtedy, že ju podmanivo usmiaty Ivan očarí – tak ako očaril všetky dievčatá a priznávam, že do jej nástupu aj moje.

Janku neočaril, lebo ľahkých mužov, ako vtedy vyhlási-la, neznášala. Bol som tomu celkom rád, i keď v mojich očiach Ivan ľahký nebol, skôr výnimočný. Navrhoval som jej na jeho označenie termíny: bohém, plejboj, ku-revník, lahtikár či satyr. Nesúhlasila: prvý mal nežiaduci pozitívny náboj, druhý bol podľa nej determinovaný spoločensky a vekovo, pri treťom sa červenala, štvrtý sa jej s pojmom ľahkého muža prekryval len na malom úseku a piatemu slovu nerozumela. Skrátka, *ľahký muž* bola špecifická kategória v Jankinom triedení mužov a Ivan jej do nej dobre zapadol. To, že si k sebe vypes-tovali pretrvávajúcu antipatiu, neukončenú ani neskôr ich faktickým švagrovským príbuzenstvom, ktorého som bol sprostredkovateľom, mi bolo dosť ľúto. Ja som totiž Ivana neprestal obdivovať nikdy.

Za ľahkých pokladala Janka všetkých podmanivo usmiatych mužov, ktorí demonštrovali svetu svoje *pozitívne myslenie*. Už vtedy, keď pozitívne myslenie ešte nebolo v móde. Možno aj bolo, len nebol v móde tento amerikanizmus, ktorý sa podľa nej nemohol zro-diť inde ako práve v skorumpovanom mozgu nejakých ľahkých mužov za veľkou mláskou. Ľahkí boli pre Jan-ku skrátka všetci, ktorí ľahko prekračovali životné pre-kážky. Takí, čo mali všade otvorené dvere, všade ich vítali a vypočuli. S ktorými sa každý chcel kamarátiť, lebo nič nekomplikovali. S ktorými sa chceli všetci za-bávať, lebo baviť sa vedeli. Ktorí si to nikde nepokazili, lebo im vždy všetko vychádzalo. Ktorí nikdy nesmúti-li, lebo mali to šťastie, že im dlho neumierali najbližší, a aj tam vonku, mimo ich šťastného svetíčka, umierali len ľudia pre nich nepotrební a nimi nemilovaní. Ľahkí

muži sa netrápili pre choroby, lebo život ich stále presviedčal, že ochorieť môže človek len vlastnou vinou. Ľahkí muži sršali humorom a vždy stihli zvrtnúť reč dohumorna ešte prv, než by ju tí druhí mohli beznádejne dotiahnuť dovážna, teda k bodu, od ktorého by už nič nešlo brať smiešne. Akoby mávnutím prútika si to zariadili tak, že sa v ich prostredí nehovorilo o ničom, čo svet bolestne ťaží. Ľahkí muži nikdy nezapochybovali o tom, že je im vzhľadom na ich výlučnosť súdená večná mladosť a nesmrteľnosť. Ani slovo *easy* sa vtedy ešte nenasilo. Aspoň u nás nie.

Takým človekom bol môj o tri roky mladší brat krásavec Ivan. Obdivoval som ho, lebo nebolo vecí, v ktorej by nevynikal. Kam vošiel, tam sa svet rozžiaril. Jeho prítomnosť bola pre všetkých a všade sviatkom. Okrem mojej prudérnej a červenajúcej sa zdravotnej sestričky, ktorej sa bál ako čert kríža a ktorá preňho celé roky nenachádzala pekné slovo. Kontakty medzi našimi rodinami sa preto obmedzovali na minimum, zväčša šlo o významnejšie udalosti u Ivana. Nejaké oslavy sa uskutočnili aj u nás, ale nikdy nevyzneli tak veľkolepo, o to sa vždy postarali naše decká. Tak ako odmietali chodiť s nami na návštevu k Ivanovi, odmietali brať na vedomie, že máme hostí. Odporné decká, také správne. Pohrdali Ivanovými deckami iba preto, lebo boli o pol generácie mladšie; krvné putá typu bratanec či sesterica ich nedojímali. O nich teda tento príbeh nebude, hoci práve okolo nich sa môj život krúti najviac.

Toto bude skrátka príbeh o mojom bratovi, ľahkom mužovi Ivanovi. Ja som sa totiž s bratom stretal aj napriek dosť vlažnému zblíženiu našich rodín. Viac-menej

za chrbtom mojej prudérnej pýriacej sa zdravotnej sestričky, ktorá ho, ako je známe, neznášala. Niežeby nevedela, že sa stretávame, len to nikdy nevedela dopredu, lebo by sa mi posmievala, že si kvôli tomu dávam krajšiu košelu alebo kravatu a holím sa. Každý týždeň sme si s bratom aspoň raz zašli na obed či do kaviarne. Tešil som sa na tie dni, nabíjali ma. Nech to bolo v ktorejkoľvek bratislavskej reštaurácii či kaviarni, Ivana zakaždým niekto pozdravil a Ivan sa dotyčného s hlbokou účasťou v tvári, no vždy podmanivo usmiaty, opýtal: *Tak čo, pán inžinier, už lepšie? / Už sa to vyriešilo, pani doktorka? / Však je všetko na najlepšej ceste, pán profesor, no, nevravel som?* Nikoho neoslovil menom, každého iba titulom. Dosť často ho vzápätí opravili: *inžinier ešte nie, profesor nie, iba docent, nie doktorka, ale magistra*. Časom som pochopil, že všetko sú to ľudia, s ktorými sa niekde jednorazovo dostal do spoločenského styku a ktorí sa mu ako nekonečne dôveryhodnému a chápatelnému zverili s nejakým trápením. Ivan zabúdal ich mená aj ich problémy, vedel iba to, že každý okrem neho nejaké problémy má. Plný úprimného záujmu sa na niečo empaticky opýtal, nemusel však vedieť, na čo sa pýta. Nech prejavil záujem o akékoľvek trápenie kohokoľvek, nikdy nestrelil vedľa. Aj to vedel, že všetko zlé sa časom začne rozmotávať a dostávať na lepšiu cestu, takže aj ďalšia poznámka o tom, že čosi je už určite na dobrej ceste, sa viac-menej hodila na všetko. Ani titulom nič nepokazil, skôr naopak, pomýlením zväčša každému polichotil. Dotyční nemali dôvod neveriť, že nie je celou svojou bytosťou sústredený práve na to, čo ich ťaží. Ivan bol obľúbený a v spoločenských

stykoch sa topil. A mal úžasnú vlastnosť – bol neopiteľný. Nemohol sa opiť ani len výnimočne, lebo alkohol mu nijakú úľavu neprinášal. Víno mal síce veľmi rád a vyznal sa v ňom na úrovni znalca (ďalšie plus), no pil od smädu, respektíve degustačne, takže nikdy nepotreboval bezdôvodne pokračovať. Nepotreboval piť od radosti ani od žiaľu. Jemu bolo totiž na duši stále ľahko. Bol vlastne permanentne opitý svojou úspešnosťou a výnimočnosťou. Nepotreboval na tom nič meniť, nepotreboval sám seba klamať, že niečo je inak, ako je, nepotreboval na nič zlé zabúdať, lebo až také zlé zasa nikdy nič nebolo.

Tá záležitosť s mojou ženou, to je kapitola sama osebe. Viem, že medzi nimi k ničomu nedošlo, mám na mysli tie mužsko-ženské veci, no aj to mi je jasné, že v pozadí ich vzájomnej nevraživosti je nejaká udalosť, o ktorej nemám potuchy. Bolo to tajomstvo ich dvoch. Myslím, že Janka ma od toho veľkoryso ušetrila, aby nenabúrала našu bratskú lásku. Tú si ctíla aj napriek tomu, že Ivana neznášala. A on bol podľa všetkého rád, že sa tak rozhodla. Bola jedinou osobou, pri ktorej strácal suverénnosť. A tých niekoľko nevyhnutných rodinných stretnutí pretrpel. Aj ona. Takto to bolo dodnes.

Ivanov život sa však práve prelomil. Odteraz sa bude deliť na dve obdobia: na *akčnú fázu* a na *fázu katarzie*.

Mám technické, nie humanitné vzdelanie, ale raz, ešte v mladosti, som čosi čítal o antickej dráme, zaujala ma najmä subkapitolka o takzvanej satyrскеj dráme. Satyr bol jeden z výrazov, ktoré som Janke svojho času navrhoval namiesto *ľahkého muža*. Teraz mi opäť prišlo

na um toto slovo, označujúce v starogréckej mytológii veselých démonov, najprv sexuálne pôsobivejších polokoní, neskôr roztopašnejších polocapov. Gréci by asi neuniesli vážnosť svojich veľkých tragédií, keby si ich občas neodľahčili práve satyrskými drámami; na nich sa totiž dalo dopopuku rehoť, aj keď boli o tom istom ako ich Oresteie, Oidipodeie či Ifigénie, pri ktorých plakali. Ivanov život naozaj pripomínal satyrskú drámu. Hoci Janka nevedela, čo je satyr a satyrská dráma (teraz to už hádam vie, veď od času, keď som to pred ňou prvý raz spomenul, uplynulo niekoľko desaťročí), dnešný moment dramatickej katarzie si asi uvedomila naplno, i keď zrejme ani toto slovo sa jej myslou neprehnalo. Dnes vari prvý raz nepodpichla Ivana nijakou obligátne pohľadavou poznámkou a ani on ju dnes, tiež vari po prvý raz, nepobavil tým, ako sa jej bojí, lebo ju vôbec nebral na vedomie. Prišlo mi na um, že čoskoro asi vyjde najavo aj tajomstvo ich dlhodobej nevraživosti, azda i ďalšie nejasnosti okolo Ivana, časom sa ich zopár nakopilo, ale vôbec som z toho nemal radosť.

Práve sme sa totiž vrátili z pohrebu Ivanovej sedemnásťročnej dcéry.

Epizódy akčnej fázy

Bolo v poriadku, že Ivana mali v detstve vždy všetci o čosi radšej než mňa, napokon, bol mladší, krajší, menší, bezbrannejší. Časom z toho zostalo len to prvé a druhé. Mojou krátkodobou výsadou v detstve bolo chrániť ho a Ivan s tým kalkuloval. Bol som pyšný, keď som sa dozvedel, ako sa vyhráza deckám, že jeho starší brat Edo im to či ono vytmaví. Frkani z blízkeho okolia mali pred mnou istý čas rešpekt. To obdobie však veľmi rýchlo prehrmelo, lebo Ivan si časom presadil rešpekt okolia aj bez mojej ochrany. A ja som zrazu nemusel brata chrániť, ale stal som sa jedným z jeho obdivovateľov. A často mi ho v škole dávali za vzor, hoci ani ja som nebol najhorším žiakom, ale chýb, ktorých som sa sem-tam dopustil, by sa údajne Ivan, i keď o tri ročníky nižšie, jednoducho nikdy nedopustil, tvrdili učitelia. Brat vyhral všetky športové disciplíny, literárne súťaže, recitačné aj spevácke preteky, matematické aj fyzikálne olympiády. Učil sa málo a napriek tomu vynikal. Ja skôr naopak.

Všetci krútili hlavou nad tým, že neskončil vysokú školu tri roky po mne, ako vzhľadom na náš vekový

rozdiel prirodzene očakávali. Keď ma promovali na stavebnej fakulte, Ivan to práve skúšal na štvrtjej vysokej škole, všade mu však začiatky pripadali také ľahké, že ich odignoroval a venoval sa niečomu inému. To iné potom v jeho záujmoch natoľko prevážilo, že onedlho korigoval svoje rozhodnutie, čím byť. Bol príliš nadaný, aby zdolával školu spôsobom nás priemerných. Matka bola na Ivana pyšná: hľa, na koľkých školách to skúša a všade zažiaril, lenže všade mu je to príľahké. Bavilo ho priveľa vecí, ani jedna však nie natoľko, aby pri nej zakotvil. Raz ktosi usúdil, že by sa mal v živote živiť niečím, čo ho vôbec nenapĺňa, no ani príliš nezaťažuje, takže popritom bude môcť podľa chuti strieďať svoje aktivity. Vlastne by sa mohol zaobísť aj bez vysokej školy. Čoraz viac to vyzeralo tak, že to aj tak nejaké bude. Prvá si to uvedomila matka, s úľavou dodala, že v tomto prípade je to v poriadku, ale dobre, že aspoň ťažkopádny Edo doštudoval, i keď, chudák, s reparátmi. To bolo o mne. Matka totiž nikdy neakceptovala fakt, že vysokoškóľáci si bežne nechávajú nejaké skúšky na september, pre ňu som bol chronický reparátnik. Aj v tom mi dávala za príklad Ivana: jemu nikdy nijaké skúšky na september neostávali, napokon ani nemohli, lebo v tom čase už bol prihlásený na inú školu.

V spoločenskom rozbehu bol nesporne lepší než ja, a tak som si časom pokladal za česť, že som pod jeho ochranou. Získal som tým rozličné spoločenské výhody – taká či onaká vstupenka, uvedenie do zaujímavej spoločnosti, sem-tam papaláš, sem-tam disident (reč je o sedemdesiatych rokoch), takí či onakí umelci, pochopení i nepochopení, sľubní i svinsky umlčaní. Vylúčené

bolo iba jedno – dostať sa k nejakému dievčaťu v Ivanovej blízkosti. Všetky chceli jeho. Niežeby som si nevedel nejaké nájsť aj sám, no keď som ho mal už-už na udici, odrazu som zatúžil zaviesť dievča niekam, kde by som ho ohúril svojimi stykmi. No a to išlo iba cez Ivana. Ivan mal na mňa slabosť rovnako ako ja naňho, zakaždým mi pomohol. Lenže pre každé dievča bol vzápätí na prvom mieste on. Darmo ma presviedčal, že ma nepodrazí, od toho okamihu sa perspektívna baba sama zasekla.

A zrazu sa v mojom živote zjavila maturujúca zdravotníčka Janka. Fešanda, ako sa patrí, ale vážna. Nesmiala sa na osvedčených fóroch, ktoré som odporoval od Ivana a ktoré zvyčajne na ostatné dievčatá spoľahlivo zaberali. Rýchlo som pri nej so všetkými fintami skoncoval a aj som si trochu vydýchol. Mne to vlastne vôbec nesesedelo. Ivan ma totiž už dávnejšie poučil, že kočky sa v istej fáze balenia smejú na všetkom-všetulinkom a že práve v tom tkvie tajomstvo jeho úspechu. Dievčatá sa rady smejú a veľmi rýchlo pochopia, že chlapec na samom začiatku od nich požaduje len to, aby sa zasmiali. Ostatné až krátko potom. Janka sa nesmiala na všetkom, presnejšie, takmer na ničom. A odmietala sa smiať aj pre niečie potešenie. A pritom sa smiať vedela, a ako, o tom ma presvedčila zopárkrát v kine aj v posteli, teda tam, kde som sa o to vôbec nepokúšal. Janka bola skrátka iná ako ostatné dievčatá. Až časom som pochopil, že každý z kamarátov si nejakú vzal iba preto, lebo bola *iná ako tie ostatné*. Lenže ja som sa aj so zistením Jankinej inakosti potreboval ihneď blysnúť pred Ivanom a rozhodol som

sa, že mu ju predstavím prvému. Vopred som ho pripravil na to, že pozor, táto je iná a táto ho predomnou neuprednostní. Asi som ho tým provokoval.

„Že by?“ zareagoval sebavedome a bolo mi jasné, že tentoraz sa o to pousiluje.

Pred naším stretnutím v trojici som mal strašnú trému, ale povedal som si, že sa budem držať. Aj som čosi užil. Nevieam, čo to bolo, dala mi to jedna staršia projektantka z nášho pracoviska, ktorá stále čosi brala na nervy a dva-tri razy do roka musela zopár týždňov pobudnúť na Cajle. Užil som dvojitú dávku, i keď práve pred tým ma vystríhala. Ona, ktorá čosi znesie! A ako mi nepriamo poradila (tým, že mi to veľmi dôrazne zakázala), zapil som lieky koňakom. Viac ako dvojitou dávkou.

Predstretnutie s Jankou prebehlo ako sen, cítil som sa povznesene a neporaziteľne. Cestou na stanovište, kde nás čakal Ivan, som táral dve na tri. Asi to ani nebolo celkom hlúpe, lebo čuduj sa svete, Janka sa tentoraz smiala. A Janka sa, ako som sa už zmienil, veru nesmiala hocičomu ani na objednávku.

Sprvu som triumfoval. Predviedol som Ivanovi dôkaz, že Janka je iná. Neocenila žiadnu z jeho duchaplností a nepočúvala ho s obdivným pohľadom. A oči z neho spúšťala, čiže *nenespúšťala*, rozumej: neprihodilo sa to, že by ich z neho nespustila. (Niektoré naše frazeologizmy tuším vôbec nedovoľujú tvoriť zápor.) Videl som, presnejšie, videlo sa mi, že Ivan začína pripúšťať, že je naozaj iná. Takto sa mi vplyvom psychofarmák nakrátko posunulo vnímanie sveta a najmä Jankinho správania. Ivan jej podhodil kompliment, nie

hocaký, ale ona si nechala na nos zošuchnúť okuliare a ponad ne naňho zazrela s nemou otázkou, či mu šibe. Jazykom si prevalila do kútika perí cigaretu a brnkla do nej prostredníkom odrazeným od bruška palca, aby odpadol popol. Nenamáhala sa chytiť ju elegantne medzi prsty a popol móresne odklepnúť. Odutá spodná pera sa jej pritom vysunula ponad prednú. Nato šibla bičom, dobreže nás obidvoch netrafla. A odplula si. Stratila všetok pôvab, vyzerala priam odporne, ako fašistka z istého filmu, čo sme nedávno videli. Nenapadlo mi, že tak ju možno vnímam iba ja vplyvom užitých psychofarmák. Bolo mi jasné, že nielenže ju Ivan neočaril, ale ani ju už nemôže chcieť. Veď napokon, kto by takúto chcel? Ja teda rozhodne nie! Odprevadili sme ju domov. Bez jej spoločnosti mi bolo s bratom lepšie.

Keď sme s Ivanom osameli pri káve, okolitý svet pomaly dostával zvyčajnú podobu. Aj moje čerstvé spomienky na zážitok spreď chvíle. Premietol som si všetky pekné predošlé momenty prežité s Jankou. Veľa ich zatiaľ nebolo, ale stačili na to, aby mi vzápätí začala chýbať. Ivanovi som sa pokúsil vysvetliť, že Janka vôbec nie je taká, ako sa pred ním predviedla.

„A čo máš na mysli? Trochu originálna, ale inak v poriadku.“

„No, vieš, to s tou cigaretou, tie zošuchnuté okuliare a ten bičík... A doteraz ani nikdy neodplúvala... A spodný predhryz nemávala taký odporne výrazný.“

„Čo ti preskočilo?!“ prekvapene zvolal Ivan. „Veď vôbec nemala okuliare, a mimochodom, na to, aby pozerala ponad ne, by musela byť ďalekozraká, to by bolo privčas. A vôbec nefajčila, nemala nijaký bičík ani

nepľula. A keď nerobí tú svoju odúvaciu grimasu, nemá ani progéniu; tak sa hovorí tomu, čo voláš spodný predhryz. Keď už chodíš s budúcou sestričkou, tak sa aspoň vyjadruj na jej úrovni.“

Zamyslel som sa. Pokiaľ viem, naozaj nenosí okuliare a nefajčí. Je možné, že to len ja som ju tak vnímal? Asi áno. Janka sa správala odmietavo k Ivanovmu dvořeníu a dala to patrične najavo. Hnusne gániť a otrčiť pritom spodnú peru vedela dokonale, poznal som to, už som to pri nej zažil. Dobre, už si zapamätám, že je to progénia. Niežeby ju mala, ale dispozícia jej zjavne nechýbala, aspoň pri tom odúvaní.

Na druhý deň som sa jej pre istotu spýtal, či fajčí a či nosí okuliare. Pokrútila hlavou a dodala: „A keby aj?“

„Veď nič, ale fajčenie je odporné, najmä u žien.“

A odplul som si, aby som to potvrdil.

„Je,“ odvetila, „ale hoci ja nefajčím, zopár slušných ľudí fajčí, i keď somárov. Pľujú však iba hulváti. Napríklad ty!“

Takže včera si ani len neodplula. S tým bičíkom som si to už radšej ani neoveroval. Veď načo by vlastne takú vec nosila na rande? Zveril som sa jej so svojou včerajšou trémou i s tou halucináciou. Opýtala sa ma, či som neužil nejakú drogu. Aha, už sa z nej pomaly vyklúvala odbornička. Priznal som sa. Nevedel som, čo to bolo, ale vedel som, ako zle na tom občas býva naša dosluhujúca projektantka. Janka sa na tom dlho smiala, asi mala prečo a hádam aj vedela, o čo ide. A musel som jej sľúbiť, že to svinstvo si už od tej neurotičky nevezmem. Ani od nikoho iného. Usúdili sme, že som vplyvom halucinácie a vybičovanych nervov v predstavách